

# OPGEPAST VOOR QUARANTAINES BOOMSCHIMMELS

Door de toegenomen mobiliteit, internationale handel en het opwarmende klimaat wordt de kans dat quarantaine boomschimmels onze contreien bereiken steeds groter. Deze vormen niet alleen een bedreiging voor de gezondheid van bossen en ander openbaar groen, ook de export van onze bomen kan hierdoor in het gedrang komen. Er snel bij zijn en kordaat optreden is dus de boodschap! We werpen een licht op enkele quarantaine boomschimmels die van belang zijn voor onze boomkwekerijen.

Dieter Blancaquaert

PCS is partner in het FOD-project 'FUNGIFOR', dat getrokken wordt door het CRA-W. Binnen dit project trachten we de fytosanitaire status van acht boomschimmels en een insectenvector in België te bepalen. Komen ze al voor in België? Indien niet, wat is de kans dat deze schimmels ons land binnenkomen en via welke weg? Indien wel, kunnen we de verspreiding een halt toeroepen? Dit zijn de meest prangende vragen waar we een antwoord op trachten te vinden. De boomschimmels in kwestie komen voor op plataan (*Ceratocystis platani*), tamme kastanje (*Cryphonectria parasitica*), *Pinus* (*Dothistroma septosporum/pini*, *Lecanosticta acicola*, *Heterobasidion irregulare*), populier (*Melampsora medusae*) en okkernoot (*Geosmithia morbida*). Net als vorig jaar, gaan we ook dit jaar actief op zoek naar deze boomschimmels, in de hoop ze niet te vinden uiteraard. Tijdens onze zoektocht focussen we enkel op openbaar groen (wegaanplantingen, parken en bossen) en gaan we bewust niet bij boomkwekers langs. Toch hopen we de boomkwekers te informeren over het bestaan van deze schimmels en hoe je ze kan herkennen. In dit artikel belichten we 2 boomkankers.

## KASTANJEKANKER

Kastanjekanker wordt veroorzaakt door *Cryphonectria parasitica*, een Aziatische schimmel die in de VS verantwoordelijk is voor het quasi volledig uitsterven van het wilde bestand van de Amerikaanse tamme kastanje (*Castanea dentata*). Spijtig genoeg wordt ook de Europese tamme kastanje (*Castanea sativa*) bedreigd door kastanjekanker in bepaalde regio's in Europa vrij algemeen voorkomt. In 2014 werd ze voor het eerst



vastgesteld in België.

- *Symptomen*

De schimmel veroorzaakt een kanker die vrij snel leidt tot de dood van de tamme kastanje. Na infectie wordt eerst een donkerkleurige depressie in de schors waargenomen (figuur 1), die vervolgens barst en zich ontwikkelt tot een kanker (figuur 2) waarop oranje- of bruine vruchtlichamen zichtbaar worden (figuur 3). Bij jonge takken kleurt de schors glanzend oranje-bruin (figuur 4). De schimmel

veroorzaakt taksterfte in de kruin: de bladeren verwelken, worden bruin en vallen niet af tijdens de winter. Hierdoor zijn geïnfecteerde bomen gemakkelijk te herkennen. Rond de kankervlek worden vaak nieuwe waterloten gevormd. Aangezien ook andere ziekten kankers kunnen veroorzaken, is een laboratoriumanalyse nodig om *Cryphonectria parasitica* te identificeren.

- *Overdracht van de ziekte*

De sporen van deze schimmel worden



kunnen ook naburige bomen geïnfecteerd worden.

- **Preventie- en beheersmaatregelen**  
Bij wegtransport van de bomen wordt aangeraden de wortels en de kruin goed te beschermen, zodat verwondingen vermeden worden. Men raadt aan te snoeien tijdens de wintermaanden, wanneer de kans op infectie laag is. Snoeigereedschap dient ook steeds gedesinfecteerd te worden. Ook *Ceratocystis platani* is een quarantaine organisme (Annex II A2 van de richtlijn 2000/29/CE). Elke vaststelling moet gemeld worden bij het FAVV en vernietiging van de bomen is verplicht. Geïnfecteerde bomen moeten onmiddellijk gekapt worden bij gunstige weersomstandigheden (vermijd regen en wind). De stomp wordt uitgegraven in de winter, tot dan wordt ze afgedekt om verdere verspreiding van de schimmel te voorkomen. Het is belangrijk om voor de werken de grond af te dekken, zodat zaagsel en snoeiafval opgevangen en verbrand kunnen worden. Naburige platanen dienen opgevolgd te worden.

Het FUNGIFOR-project is een samenwerking tussen het Proefcentrum voor Sierteelt (PCS), Centre Wallon de Recherches Agronomiques (CRA-W) en Universit  Libre de Bruxelles (ULB) en wordt gefinancierd door de Federale Overheidsdienst (FOD) Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu.

Meer info? Contacteer dieter.blancquaert@pccsierteelt.be of via 09/353.94.87 ■



Onderzoek met steun van de Vlaamse Overheid, het Agentschap Innoveren & Ondernemen, de Europese Unie, de Provincie Oost-Vlaanderen, Boerenbond en AVBS, d  sierteelt- en groenfederatie.

verspreid door wind, regen, insecten en vogels. Infectie gebeurt via verwondingen en hierbij speelt de leeftijd van de boom geen rol. De schimmel kan verschillende maanden overleven in dood hout, zelfs zonder schors. De bomen- en houthandel (kastanje-afluitingen, boomschors) vormt een niet verwaarloosbaar risico op verspreiding van de ziekte op lange afstand.

- **Preventie- en beheersmaatregelen**  
Het is van groot belang om snoei- en entgereedschap geregeld te desinfecteren. Zorg er in de eerste plaats voor dat de bomen uit een veilig, infectievrij gebied komen en er gezond uitzien. Let hierbij vooral goed op de zone rond de ent. Men raadt aan de bomen te planten en te snoeien buiten de periode april – oktober (de periode dat de sporen gevormd worden). *Cryphonectria parasitica* is een quarantaine organisme (Annex II A2 van de richtlijn 2000/29/CE), bij vaststelling op een boomkwekerij dient melding gemaakt te worden bij FAVV en dienen de bomen vernietigd te worden. Buiten de boomkwekerijen wordt het kappen van geïnfecteerde bomen aanbevolen. Na kapping dient al het materiaal (takken, schors) ter plaatse of op een geschikte locatie verbrand te worden. Kastanjabomen in de buurt van de infectie dienen opgevolgd te worden. In gebieden waar kastanjekanker reeds ingeburgerd is, maakt men succesvol gebruik van 'hypovirulente' stammen om deze kanker te bestrijden.

### PLATAANKANKER

*Ceratocystis platani* of plataankanker komt enkel voor op bomen van het geslacht *Platanus*. De gewone plataan (*Platanus x hispanica*) is het meest vatbaar voor deze schimmel. Na infectie sterft de boom binnen enkele jaren. De ziekte is inheems in de VS en werd tijdens de Tweede Wereldoorlog in Europa binnengebracht. Vandaag berokkent deze schimmel grote schade in Italië en het zuiden van Frankrijk. In België werd *Ceratocystis platani* nog niet vastgesteld.

- **Symptomen**  
Plataankanker is een vasculaire ziekte, de schimmel groeit in het xyleemweefsel. De eerste uitwendige symptomen zijn taksterfte en donkere ovaalvormige vlekken op de schors ('bloeden') (figuur 5). Deze donkere vlekken zijn verkleuringen van de binnenste schors. Bij dwarse doorsnede van geïnfecteerd hout, zijn zwarte vlekken duidelijk aanwezig (figuur 6).
- **Overdracht van de ziekte**  
De aanwezigheid van een wonde is noodzakelijk om de infectie binnen te brengen. Sporen van *Ceratocystis platani* worden via de wind slechts op korte afstand verspreid (enkele honderden meters). Daarentegen, het gebruik van besmet snoeigereedschap, zaagsel afkomstig van kapwerken op geïnfecteerde sites en aarde aan schoeisel en banden kunnen de ziekte op lange afstand verspreiden. Via wortelcontact

